

JIHOČESKÁ UNIVERZITA V ČESKÝCH BUDĚJOVICÍCH

PEDAGOGICKÁ FAKULTA

KATEDRA PEDAGOGIKY A PSYCHOLOGIE

Význam volnočasových aktivity u dětí předškolního věku

Bakalářská práce

Jana Brossová

vedoucí bakalářské práce
Mgr. Radek Cvach

České Budějovice
© 2008

UNIVERSITY OF SOUTH BOHEMIA ČESKÉ BUDĚJOVICE

PEDAGOGICAL FACULTY

DEPARTMENT OF PEDAGOGICS AND PSYCHOLOGY

Meaning of free-time activities pre-school children

Bachelor work

Jana Brossová

bachelor leader
Mgr. Radek Cvach

České Budějovice
© 2008

BIBLIOGRAFICKÁ IDENTIFIKACE

Název bakalářské práce: Význam volnočasových aktivit u dětí předškolního věku

Pracoviště: Katedra pedagogiky a psychologie Pedagogické fakulty Jihočeské univerzity

Jméno a příjmení autora: Jana Brossová

Studijní obor: Učitelství pro mateřské školy

Vedoucí práce: Mgr. Radek Cvach

Rok obhajoby: 2008

Anotace:

Bakalářská práce se zabývá významem volnočasových aktivit u dětí předškolního věku, zejména jejich vlivem na rozvoj dětí před vstupem do základní školy. Teoretická část práce vymezuje na základě odborné literatury pojmy volný čas a s ním spojené volnočasové aktivity. Nastiňuje funkce volného času a v historickém kontextu i jeho využívání dětmi předškolního věku. Charakterizuje volnočasové aktivity, jejich obsah a činitele a zabývá se i volnočasovými institucemi. V praktické části jsou pomocí ankety, řízeného rozhovoru a studia dokumentace shromážděny a analyzovány poznatky o organizovanosti dětí předškolního věku ve volnočasových aktivitách. Rovněž je posouzen význam těchto volnočasových aktivit pro rozvoj dítěte před vstupem do základní školy, a to z hlediska výpovědí pracovníků volnočasových organizací a učitelů prvního stupně základních škol.

BIBLIOGRAPHICAL IDENTIFICATION

Thesis title: Meaning of free-time activities pre-school children.

Place of work: Department of Pedagogics and Psychology, Pedagogical Faculty,
University of South Bohemia

First name and last name of the author: Jana Brossová

Field of study: Teaching for nursery schools

Bachelor leader: Mgr.Radek Cvach

Year of defence: 2008

Annotation:

Baccalaureate thesis goes in to sense of free-time activities pre-school children, above all their influence on child improvement before start of primary school attendance. Theoretical part defined according to special literature notions free time and related free-time activities. They sketch functions of free-time and in historical context their using of pre-school children too. Thesis characterizes free-time activities, their content and factors, and goes in to free-time institutions. In practical part were through public inquiries, controlled conversations and study of documentations round upped and analyzed findings about involvement pre-school children in free-time activities. As well is analyzed mean of these free-time activities for improvement of children advancement before start in primary school, aver point of free time organizations workers and teachers of first step primary schools.

Děkuji vedoucímu diplomové práce, panu Mgr. Radku Cvachovi, za rady, připomínky a metodické vedení, které mi byly poskytnuty při zpracování bakalářské práce.

Dále bych chtěla poděkovat vedoucím volnočasových organizací, kteří mi umožnili provést s jejich pracovníky anketu a učitelům prvního stupně základních škol, kteří mi věnovali volný čas pro řízený rozhovor.

Prohlašuji, že svoji bakalářskou práci jsem vypracovala samostatně pouze s použitím pramenů a literatury uvedených v seznamu citované literatury.

Prohlašuji, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění souhlasím se zveřejněním své bakalářské práce, a to v nezkrácené podobě pedagogickou fakultou, elektronickou cestou ve veřejně přístupné části databáze STAG, provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejích internetových stránkách.

18. 3. 2008

OBSAH

ÚVOD.....	10
I. TEORETICKÁ ČÁST.....	12
1. POJEM VOLNÝ ČAS.....	12
1.1 FUNKCE VOLNÉHO ČASU.....	13
1.2 PEDAGOGIKA VOLNÉHO ČASU.....	14
1.3 VOLNÝ ČAS A DĚTI	15
1.4 HRA VE VOLNÉM ČASE.....	16
2. DÍTĚ, JEHO VOLNÝ ČAS A HRAČKA.....	18
2.1 OBDOBÍ PRAVĚKU.....	18
2.2 OBDOBÍ STAROVĚKU	18
2.3 OBDOBÍ STŘEDOVĚKU.....	19
2.4 OBDOBÍ NOVOVĚKU.....	20
2.5 OBDOBÍ REFORMNÍHO Hnutí	21
2.6 OBDOBÍ 20. STOLETÍ.....	23
2.7 DÍTĚ V SOUČASNÉM SVĚTĚ.....	24
3. VOLNOČASOVÉ AKTIVITY.....	26
3.1 OBSAH VOLNOČASOVÝCH AKTIVIT.....	27
3.1.1 Odpočinkové činnosti.....	27
3.1.2 Rekreční činnosti.....	28
3.1.3 Zájmové činnosti	28
3.1.4 Veřejně prospěšné činnosti.....	31
3.1.5 Sebeoblužné činnosti.....	32
3.2 ČINITELÉ VOLNOČASOVÝCH AKTIVIT.....	32
3.2.1 Rodina.....	32
3.2.2 Mateřská škola.....	33
3.2.3 Základní škola.....	34
3.2.4 Volnočasové instituce.....	35
II. PRAKTICKÁ ČÁST.....	37
4. CÍLE VÝZKUMNÉHO ŠETŘENÍ.....	37
5. STANOVENÍ HYPOTÉZ.....	38

6. CHARAKTERISTIKA VÝZKUMNÉHO SOUBORU.....	39
7. POPIS VÝZKUMU.....	40
7.1 ANKETA.....	40
7.2 ŘÍZENÝ ROZHOVOR.....	40
7.3 ANALÝZA DOKUMENTŮ.....	41
8. REALIZACE VÝZKUMU.....	42
8.1 REALIZACE VÝZKUMU U PRACOVNÍKŮ VOLNOČASOVÝCH ORGANIZACÍ	42
8.2 REALIZACE VÝZKUMU U PEDAGOGŮ V 1. TRÍDÁCH ZŠ.....	43
9. VÝSLEDKY A INTERPRETACE VÝZKUMU.....	45
9.1 VYHODNOCENÍ HYPOTÉZ.....	45
9.2 Co z VÝZKUMU DÁLE VYPLYNULO - DOPORUČENÍ.....	56
DOPORUČENÍ.....	56
ZÁVĚR.....	57
10. SEZNAM POUŽITÉ A CITOVANÉ LITERATURY.....	60
11. PŘÍLOHY.....	61
11.1 PŘÍLOHA 1.....	61
11.2 PŘÍLOHA 2.....	63
11.3 PŘÍLOHA 3.....	64

Úvod

Výraz volný čas v nás vyvolává většinou velmi příjemné představy spojené s činnostmi, které máme rádi, které nás uspokojují a přinášejí nám radost.

Činnosti, které provádíme ve volném čase nás většinou naplňují pocitem radosti, pohody a uvolnění, naopak činnosti zahrnované do povinností, většinou dělat musíme. Mezi těmito dvěma oblastmi nevede přesná hranice. To, co někdo považuje za povinnost, může být pro jiného příjemnou zábavou a naopak.

Co si představí lidé různého věku, pohlaví a společenského postavení při vyslovení pojmu volný čas? Odpovědi mohou být různé. Od práce na zahrádce, kamarády, diskotéky, přes televizi, cestování, sport, muziku, dobrou knížku, chvíli strávenou se svými nejbližšími až po něco, čeho mám neustále nedostatek.

Volný čas je významnou oblastí života a jeho smysluplné naplňování má mimořádný výchovný význam hlavně pro děti a mládež. Existují různé instituce a organizace, jejichž pracovní náplní je působit na děti, mládež či dospělé osoby ve volném čase a naučit je volný čas smysluplně využívat. Toto ovlivňování je záměrné, má vymezený cíl, je plánovité a většinou dlouhodobé. Hovoří se o pedagogickém ovlivňování volného času.

Otázky pojmového a obsahového vymezení volného času a s tím spojená problematika kvality jeho využívání patří v ekonomicky a kulturně vyspělých zemích mezi často diskutovaná pedagogická témata. Osobní životní styl člověka a návyk utvářet se jako intelektuálně a emocionálně vyrovnaná osobnost se uskutečňuje mnohem více při různých činnostech prováděných ve volném čase a realizujících se v mateřské školce, škole nebo v jiných zařízeních, která se věnují volnočasovým aktivitám dětí a mládeže.

Celá společnost si je proto vědoma odpovědnosti za smysluplné trávení volného času již od mladých let života člověka. Týká se to i dětí předškolního věku? Je žádoucí již tyto malé děti aktivně zapojovat do organizovaných činností a plánovat

jim volnočasové aktivity? Není z hlediska jejich zdravého růstu žádoucí ponechat tyto děti pouze „svým hrám“?

A konáme vždy my, dospělí, při vybírání volnočasových aktivit pro děti v zájmu dítěte, nebo pouze tak, jak to doba a společnost, podle našeho názoru, vyžaduje?

Na tyto otázky jsem hledala odpověď při zpracování své bakalářské práce. Doufám, že se mi podařilo alespoň částečně poodhalit problematiku volnočasových aktivit u předškolních dětí a nastínit problémy s ní spojenou.

I. TEORETICKÁ ČÁST

1. POJEM VOLNÝ ČAS

Terminologie této oblasti se podobně jako sám volný čas neustále proměňuje a zpřesňuje a odráží tak realitu, stupeň poznání a pochopení daného pojmu. Pro komplexní porozumění termínu volný čas a jeho přiřkládanému významu se musí přihlídnout k nejrůznějším výchozím pozicím posuzovatelů.

Volným časem se zabývají nejen sociologové, ale i pedagogové, psychologové, ekonomové a ostatní odborníci. Podle Hofbauera (2004, str. 11) je volný čas a systém jeho aktivit institucí dynamickou a málo ustálenou, mimořádně nadějnou a současně rizikovou oblastí života současného člověka.

Ve srovnání s některými jinými sociálními institucemi má za sebou relativně krátkou historii. Přední francouzský sociolog volného času Joffre Dumazedier pokládá sice volný čas za součást předchozích civilizací a nalézá ho již v antickém Řecku, ale jeho masový rozvoj klade až do 19. a 20. století (Hofbauer, 2004, str. 12). Jeho růst se nejvíce projevuje od druhé poloviny 20. století, kdy začíná hrát důležitou úlohu v životě společnosti i ve výchově mladé generace.

Celkovou strukturu využití volného času tvoří oblasti vzdělávání, aktivní odpočinek (například četba, poslech rozhlasu a televize, návštěva kina), zájmová činnost, výchova dětí, tělesná výchova a sport a pasivní odpočinek.

Hofbauer (2004) charakterizuje volný čas jako činnost, do níž člověk vstupuje s očekáváními, účastní se jí na základě svého svobodného rozhodnutí a která mu přináší příjemné zážitky a uspokojení. Označuje ho jako čas mimopracovní doby, v níž člověk nevykonává žádnou nutnou činnost, ale využívá ho podle vlastního rozhodnutí pro oddech, rozvoj osobnosti a pro různé formy zájmové činnosti. Jeho rozsah a úroveň využití závisí na komplexu sociálně ekonomických vztahů v daném

stupni vývoje společnosti a na úrovni duševního a fyzického rozvoje každého jednotlivce.

Podle Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj (OECD) patří využití volného času mezi 24 sociálních indikátorů, podle nichž se určuje životní kvalita v určité zemi. Blahobyt ještě automaticky neznamená kvalitní život.

1.1 Funkce volného času

Při vysvětlování otázek týkajících se volného času se často autoři zabývají jeho funkcí.

Například B. Filipcová specifikovala volný čas na odpočinek a rekreaci, kompenzaci jednotlivých zátěží, informaci a orientaci ve vzdělání.

Horst W. Opaschowski (1977) uvádí sedm pojetí funkce volného času:

- Volný čas jako rekreace (zotavení);
- Volný čas jako kompenzace (vyrovnání toho, co se v ostatním životě nedostává či nedaří);
- Volný čas jako katarze (osvobození a odreagování od potlačených emocí a napětí);
- Volný čas jako ventil (ventil k uvolnění přebytečné energie);
- Volný čas jako konzum (prostředek k užívání věcí a produktů);
- Volný čas jako kontrast (protiklad vůči práci);
- Volný čas jako doba podobná práci (kongruenční teorie).

Opaschowski dále uvádí šest nezbytných prvků volného času:

- Časová variabilita (člověk může pružně reagovat na situaci a podle toho vybírat aktivitu, která je pro něj v této situaci vhodná);
- Dobrovolnost (intenzita, pravidelnost, kontinuita činností je závislá na osobních vlastnostech, sklonech a zájmech);

- Bez nátlaku (jedná se o otevřenou možnost jednat bez donucení a tlaku k výkonu);
- Možnost volby (podle vlastní vůle z různých nabídek);
- Rozhodovací schopnost (možnost sám určovat a revidovat svá rozhodnutí);
- Vlastní iniciativa (vycházející z vlastních potřeb a schopností).

Nejčastěji se za funkce volného času pokládají relaxace, regenerace, kompenzace, sociální prevence a výchova (Hofbauer 2004, str. 15).

1.2 Pedagogika volného času

S rostoucí racionalizací a byrokratizací pracovního procesu roste potřeba jedinců rozvíjet své schopnosti spontánně a kreativně v rámci volného času, tedy především v oblasti zábavy, hry, sportu, kultury a politiky.

Mezi schopnosti, které může jedinec rozvíjet v rámci volného času, patří například schopnost komunikace, kooperace, řešení problémů a konfliktů, schopnost abstrakce, citlivosti, fantazie, nových nápadů. Zde se otvírá pole pro pedagogiku volného času jednu z disciplín pedagogiky, která je zaměřená na výchovné a vzdělávací prostředky, napomáhající smysluplnému využívání volného času dětí, dospívajících i dospělých.

Studium pedagogiky volného času nabývá na významu díky některým protikladným jevům, které se v současné společnosti objevují a kterými jsou například rostoucí množství volného času jako času, s nímž může člověk nakládat podle své vůle. Tento prostor se snaží využít takzvaný průmysl volného času a hromadné sdělovací prostředky pro různé formy manipulace, zbavujíc volný čas právě jeho charakteristického znaku – svobodného využívání. Roste také výskyt

nežádoucích forem chování, způsobených nudou ve volném čase, jako jsou agrese, delikvence a zneužívání návykových látek (Průcha a kol., 2003).

I proto některé fakulty připravují speciálně, vysokoškolsky vzdělané, pedagogy volného času.

1.3 Volný čas a děti

U volného času mladších dětí se vyskytuje jedna specifická zvláštnost. Jejich volný čas je z výchovných důvodů záměrně pedagogicky ovlivňován dospělými. Děti, a to zejména ty nejmladší, nemají ještě dostatek zkušeností, nedovedou se samy orientovat ve všech oblastech zájmových činností a především potřebují citlivé a laskavé vedení, zpočátku zejména ze strany rodičů.

Aby účinek takového vedení nevyšel naprázdno, je třeba, aby vedení bylo nenásilné, nabízené činnosti byly přiměřené věku dítěte, pestré a pro dítě přitažlivé. Účast na činnostech musí být vždy u dítěte dobrovolná a míra ovlivňování dospělými by měla být závislá nejen na věku dítěte, jeho mentální a sociální vyspělosti, ale i na charakteru výchovy v rodině.

Volný čas ale také skýtá mnohá úskalí a nebezpečí. Může se stát i zdrojem velmi vážného ohrožení dětí. Řada dětí sice dokáže svůj volný čas využívat aktivně, hodnotně a organizovaně, ale existují i skupiny dětí, které jej plnohodnotně nevyužívají, protože to jednoduše nedokáží. Přebytek volného času pak může u nich mnohdy vyvolat projevy nicnedělání, životní nudu nebo vysloveně nežádoucí jednání vůči sobě, druhým lidem, majetku či přírodě.

Některé skupiny dětí často provozují činnosti živelně, v partách a nebo inklinují k sociálně patologickým jevům, jakými jsou záškoláctví, šikana, delikvence, kriminalita, či propadají patologickým závislostem.

Proto je jedním z aktuálních úkolů současné společnosti těmto jevům zamezit a nabídnout dětem kvalitní využívání volného času s širokou, pestrou a dostupnou nabídkou volnočasových aktivit.

Různorodé je i prostředí, ve kterém děti tráví svůj volný čas. Zpočátku je to rodina, později se k rodině přidávají předškolní zařízení, školy, různé společenské organizace a instituce.

V každém prostředí by měli mít dospělí zájem na tom, aby vytvořili dítěti optimální podmínky pro rozvoj jeho osobnosti, nabízeli dítěti různorodé činnosti, které mu přinášejí nejen radost, zábavu, ale i trochu napětí a vzrušení i přijatelnou námahu a úsilí. Mohou to být například jednoduché stavby z kostek, skládání z papíru, běhání, skákání, vždy však tyto činnosti budou u dětí předškolní věku spojené s hrou a hračkou.

1.4 Hra ve volném čase

V celé oblasti, kterou nazýváme volný čas, má významné postavení hra. Hra je forma činnosti, která se liší od práce i od učení. Člověk se hrou zabývá po celý život, avšak v předškolním věku má hra specifické postavení – je vůdčím typem činnosti (Průcha, 2003, str. 75).

Ve výchově a vzdělání jedince má nezastupitelné místo. Je významným prostředkem nenásilného ovlivňování, a přitom i vhodnou příležitostí k poznání dítěte. Je to činnost většinou spontánní a dobrovolná.

Hra je jazykem dětství, dorozumívajícím se prostředkem, který dítě používá ke svému učení a duševnímu růstu. Je to činnost, určená mírou vlastní zkušenosti, v jejímž rámci dítě objevuje svět a různé souvislosti v něm. Na co, jak a s čím si dítě hraje, nám pomáhá poznat, co si o svém okolí myslí a co o něm ví.

Hry mají také významné postavení jako výchovný prostředek. Působí na rozvoj všech stránek osobnosti a podle charakteru ovlivňují biologický, psychický

i sociální rozvoj jedince. Podněcují jeho pohybovou aktivitu, umožňují mu získávání nových poznatků, zkušeností, dovedností a rozvíjejí jeho schopnosti. Podílejí se na utváření volných a charakterových vlastností.

Her je obrovské množství a existuje mnoho různých dělení her podle různých hledisek.

Při vytváření podmínek pro klidnou a tvořivou hru je důležitým činitelem vychovatel. Ať už je to rodič, nebo později paní učitelka, jsou to právě oni, kteří poskytují dětem pocit partnerství a přirozené autority, dané zkušenostmi, nápady, trpělivostí i pochopením pro jeho potřeby a konání (Opravilová, 2004).

Dětem mohou sloužit ke hře jak náhodně vyhledané předměty jako jsou kamínky, klacíky, přírodniny, tak i hračky průmyslově vyrobené.

V současnosti se na hračku soustřeďuje pozornost celé řady odborníků. Podle současných hledisek musí hračka odpovídat hygienickým, pedagogickým i estetickým požadavkům. I kvalitní hračka může být nevhodná, pokud neodpovídá věkovým zvláštnostem dítěte nebo druhu hry (Pávková a kol., 2001).

Hračky, které dítě při hře používá, mají hodnotu nejen jako součást hmotného prostředí, které ovlivňuje vývoj a výchovu, ale zároveň jsou i cenným kulturním statkem. Nacházíme je v různých dobách u různých národů a přes rozdíly místa, času i stupně kulturní vyspělosti se většinou vzájemně podobají.

2. DÍTĚ, JEHO VOLNÝ ČAS A HRAČKA

2.1 Období pravěku

Z doby pravěku neexistují písemné dokumenty, které by vypovídaly o tehdejšímu způsobu života. Na řadu otázek nám poskytují odpověď prehistorické, etnografické výzkumy a studium života doposud existujících primitivních kmenů.

Pravěká společnost měla beztřídní charakter. Z jejího charakteru vyplývala jednotná výchova všech členů společnosti. Od nejútlejšího věku se děti účastnily práce dospělých, kterou napodobovaly. Na jejich výchově se podíleli všichni dospělí, nejenom rodiče (Šmelová, 2004, str. 12).

O tom, jaké měly pravěké děti hračky, se můžeme jenom dohadovat. Lze říci, že jejich zdrojem byla určitě příroda. Hračky, které byly dětem dospělými zhotovovány, představovaly napodobeniny pracovních nástrojů. Nalezené figurky zvířat či lidí bývají považovány za dětské hračky, i když pravděpodobně plnily funkci kultovních předmětů (Lněničková, 2005).

2.2 Období starověku

V antické společnosti měly děti svobodných občanů možnost věnovat se hrám, v nichž byla rozvíjena tělesná i duševní stránka osobnosti dítěte. Děti nesvobodných občanů se většinou účastnily práce svých rodičů, kterou napodobovaly. Byly vedeny k absolutní poslušnosti a oddanosti svým pánům. Výchova dětí byla zaměřena na oblast mravní a pracovní přípravu.

Děti předškolního věku obojího pohlaví byly v antické společnosti většinou v péči matky. Cílenější výchova začínala přibližně mezi pátým až sedmým rokem dítěte, a to pod dohledem otce – pouze pro syny, dcery byly i nadále vychovávány matkou. Výchova byla zaměřena na tělesnou zdatnost, duchovní čistotu a vyspělost,

jejímž vyvrcholením byl řecký ideál harmonického prolínání složky tělesné a duchovní krásy (Šmelová, 2004, str. 13).

Dítě většinou v tomto období a v podstatě až do čtvrtého století n. l. nepředstavovalo pro společnost ani rodinu žádnou hodnotu. Bylo bezprávné, chápané jako majetek otce, který měl právo s ním zacházet podle své vůle. Mohlo být prodáno do otroctví, zneužíváno k sexuálním hrám, zbaveno života. Na dítě bylo nazíráno z pohledu užitečnosti pro rodinu a společnost.

Z dochovaných hraček byla objevena malá hliněná nádobíčka, zvířátka z keramiky, kamene či dřeva.

Lépe než střeoevropské hračky jsou v této době doloženy hračky starověkých kultur Středomoří, kde se objevovaly například kamenné míčky, panenky s pohyblivými klouby, zvířátka na kolečkách, ale také řada hraček, které byly dokonalými zmenšeninami předmětů ze světa dospělých – například hliněná volci táhnoucí vozíky (Lněničková, 2005).

Ve starověku byly známy již deskové hry. Kombinací tahů kůstek a později různých kamenů z kostí, kamene, dřeva a jiných materiálů po různě malovaných hracích plochách byly rozehrávány partie mnoha her, u nichž dnes již neznáme pravidla.

2.3 Období středověku

Vývoj dítěte se musel absolutně podřídit vůli rodičů, a to zejména otcí. Dítě ženského pohlaví bylo značně podceňováno.

Výchova dětí poddaných byla úzce vázána na pracovní proces. Byly vychovávány jednostranně, často přetěžované těžkou prací. Ve středověku se o osvětu pro rodiče starali kazatelé. Významnou roli v pozitivním pojetí dětství sehráli husité, kteří, zcela v rozporu se zažitými pravidly, při zakládání husitského města Tábor přijímali děti jako rovnoprávné členy městského společenství, s právem

účastnit se všech církevních obřadů jako dospělí. Díky jejich snahám se poprvé dětství objevuje jako svébytná kategorie a děti se staly součástí společenského zájmu (Lněničková, 2005).

Jako doba her byl ve středověku chápán věk do 7 let. Hra byla v rodině zpravidla přísně omezena a jen některé hry byly považovány za vhodné. Z pohybových her byly známy hry na honěnou, na schovávanou nebo hra zvaná varda, při které byly koule či míče poháněny holemi, ze stolních her se hrály nejčastěji různé varianty dámy a mlýna, ve vyšší společnosti šachy.

Vzdělání se dostávalo ve většině případů chlapcům. U dívek byla znalost čtení a psaní obecně velmi řídká. Výjimkou byly ženské kláštery, kde byly rovněž písařské a malířské dílny.

2.4 Období novověku

Změnu vztahu k dítěti lze zaznamenat až v polovině 16. a počátkem 17. století, a to zejména v podmínkách vyšších společenských vrstev. Vzdelání a výchova nabývaly na významu, což vyžadovalo pochopit dětství jako specifickou vývojovou fázi (Šmelová, 2004, str.16).

K pochopení dítěte přispěl významně Jan Ámos Komenský, v jehož spisech vystupuje do popředí láska k dítěti, respektování dětské přirozenosti a nezbytná péče o jeho všestranný rozvoj. Například jeho spis Informatorium školy mateřské je systematickým návodem pro matky, jak úspěšně rozvíjet výchovu nejmenších v rodině a jak děti připravovat na školní docházku.

Teoretická východiska, zabývající se otázkami výchovy dětí, byla dále rozvíjena v 17. a 18. století pod vlivem osvícenství, které vneslo nový pohled na dítě a dětství.

Osvícenci svými pedagogickými názory významně ovlivnili přístup k dítěti. Inspirující byly například pedagogické názory Jeana Jacquesa Rousseaua, který se jako první zabýval vztahem mezi výchovou a vývojem člověka – jeho zráním. Nedostatečný zřetel k fyzickým i psychickým zvláštnostem dítěte v Rousseauově určení periodizace vzdělávání, tzv. “spánek“ do 12 ti let dítěte, vyplývá z tehdejší úrovně vědeckých poznatků (Šmelová, 2004).

Škola se zdála mnoha rodičům na venkově mnohdy zbytečná a životní praxe jim dávala za pravdu. Vždyť děti, kterým stačilo znát polní práce, či obstarávat dobytek, přece nemusely ztrácet čas čtením, psaním nebo počítáním.

Na vesnici chodily děti do školy před zavedením povinné školní docházky v roce 1774 velmi nepravidelně. Ve městech byla situace lepší, protože řemeslo a obchod vyžadovaly určité vědomosti.

S nástupem renesance se začal ve šlechtickém i měšťanském prostředí rozšiřovat tradiční sortiment dostupných hraček. Specializované dílny na výrobu hraček se rozvíjely v celé Evropě. Začaly se objevovat zmenšené kopie nejrůznějších předmětů skutečného světa, například domečky pro panenky s kompletním vybavením pro děvčátka, kočárky, lodě či zbraně pro chlapce. Mnohé hračky měly pohon na hodinový strojek a mechanicky vykonávaly nějakou činnost. Stále však zůstávaly v oblibě i tradiční hračky, jako byly koníci a jednoduché dřevěné panenky (Lněničková, 2005).

Novým typem literatury se stala v polovině 18. století dětská literatura, tedy knihy určené dětem. Vycházely první dobrodružné knihy, speciální naučné knihy a objevily se první dětské časopisy.

2.5 Období reformního hnutí

V 19. století byla do továren zaváděna levnější strojová výroba, což se odrazilo ve zvyšující se nezaměstnanosti a vzrůstající bídě dělnických rodin. Za

nelidských podmínek byly děti využívány jako levná pracovní síla. Výchova těchto dětí byla značně zanedbávána.

Pokroková část společnosti se snažila vytvářet příznivější podmínky pro výchovu dětí. Do popředí vstupovala snaha oddělit svět dětí od světa dospělých.

S rozvojem průmyslové velkovýroby, do níž byly zapojeny i ženy a starší děti, vyvstala naléhavá potřeba zakládání institucí pro malé děti, které bývaly často bez dohledu. Zpočátku vznikaly instituce určené dětem z chudých vrstev, později v průběhu 19. století i pro děti z vrstev vyšších. Poslání těchto institucí mělo v počátcích výrazně sociální charakter, tzn. postarat se o děti zaměstnaných matek.

Postupně byly prosazovány snahy a kladen důraz na oblast výchovy a vzdělávání předškolních dětí. Pedagogická funkce předškolních zařízení se dostala do popředí a předškolní zařízení začala plnit i úkoly související s elementárním vzděláváním a nabývala školského charakteru.

Pokrok pro veřejné předškolní instituce znamenal na našem území rakouský školský zákon z roku 1869, který dával možnost zakládat při obecných školách školská zařízení pro děti, které neměly povinnost návštěvy školy obecné.

Významnější byl ministerský výnos z roku 1872. Předškolní výchova již neměla být pouze záležitostí rodiny, ale i celé společnosti. Základní činností v předškolních zařízeních měla být hra a aktivity přiměřené věku dítěte.

Na konci 19. století byl vydán úplný zákaz zaměstnávat děti mladší patnácti let. Dětství začalo být vnímáno jako období přípravy na dospělost a začlenění do života společnosti.

V 19. století připomínaly hračky a hry dětí svět dospělých a proměňovaly se v této rychle se vyvíjející době spolu s ní. Na konci století se setkáváme s rozvinutým hračkářským průmyslem – panenky s pohyblivými klouby, funkční modely nejrůznějších strojů, mechanické plechové hračky, houpací koně, papírové vystřihovací panenky, skládanky, omalovánky a loutkové divadlo.

2.6 Období 20. století

V tomto období se začala projevovat významná tendence pomoci dítěti a zajistit mu podmínky pro zdravý vývoj. Stoupenci reformy usilovali o nový postoj k dítěti. Tento postoj žádal pochopení dítěte, respektování jej, projevování mu úcty a lásku a přijímání dítěte takového, jaké je.

Švédská pedagožka, Elen Keyová, napsala počátkem 20. století spis Století dítěte, ve kterém vyzývala k individualistické výchově dítěte.

Reformní období přinášelo i do předškolních zařízení alternativní programy, které byly reakcí na tradiční školství 19. století. V oblasti předškolní výchovy požadovaly reformátoři zásadní změny, a to s cílem odstranit školské formy a metody práce z předškolních zařízení.

Představitelé reformního hnutí považovali dětství za nejdůležitější období v životě jedince. Mezi ně patřila i Marie Montessoriová, která ve své pedagogice požadovala, aby výchova byla založena na svobodě dítěte. Tuto svobodu chápala jako umožnění přirozeného biologického a psychického vývoje. Její motto: „Pomoz mi, abych to udělal sám“ je v předškolní pedagogice velmi známé.

Další, rychle se rozšiřující pedagogikou, byla Waldorfská pedagogika, která měla u dětí rozvíjet individuální nadání a tvořivý duševní a duchovní život. Důraz byl kladen na rozvoj intelektu, citů, estetických postojů a pracovních návyků (Bečvářová, 2003).

Od roku 1994 je v našem školství uplatňován i vzdělávací program Začít spolu. Jde o alternativní program orientovaný na dítě, který klade důraz na partnerství školy s rodinou a komunitou v oblasti výchovy a vzdělávání. Prostředí třídy tvoří centra aktivit, rodiče se ve třídě účastní činností a podílejí se i na správě školy.

Nejvíce rozšířeným alternativním programem v předškolních zařízeních u nás je vzdělávací program Kurikulum podpory zdraví v mateřské škole, jehož filozofickým základem je holistické pojetí zdraví, které klade důraz na celistvost a souvislosti a uznává úlohu subjektivního pocitu zdraví – pohody (Bečvářová, 2003).

2.7 Dítě v současném světě

V současnosti existuje u nás bohatá odborná literatura, která popisuje znaky dnešního předškolního dítěte (např. Marie Vágnerová, *Vývojová pedagogika* nebo Eva Opravilová, *Úvod do předškolní pedagogiky*). Známe poměrně podrobně jeho fyziologickou charakteristiku, motorický i psychický vývoj a jeho příznačné rysy socializace.

Víme, že dnešní dítě je obvykle lépe fyzicky vyvinuto, než tomu bylo o několik desítek let dříve. V jeho psychickém vývoji se projevuje mentální akcelerace, takže je schopno provádět psychické činnosti, k nimž v minulosti dozrávaly děti až později. Ukazuje se také, že dnešní dítě dříve vstupuje do sítě složitých sociálních vztahů.

Postupující liberalizace a demokratizace výchovy přináší také změny v rovině vztahů dítěte v rodině a ve společnosti. Dítě se do značné míry stává partnerem rodičů. Vzhledem k tomu, že se rodina podstatně zmenšila (prarodiče žijí obvykle odděleně od dětí, rodina nemívá průměrně více jak 2-3 děti), dochází často k paradoxní situaci, při níž o jedno dítě pečují kromě rodičů čtyři další dospělé osoby z generace prarodičů.

Na druhé straně v nefunkčních rodinách stoupá počet dětí, o které vlastní rodiče zájem nejeví a potřebné výchovné impulzy, jak naložit s volným časem, dětem neposkytují. Způsob trávení volného času tak přináší s sebou určitá rizika, se kterými si mnohé děti neumí samy poradit.

Zvyšuje se výskyt projevů násilí a agresivity i u malých dětí. Negativní jevy vždy souvisí s výchovou, buď jsou výsledkem nedostatečné výchovy nebo zdrojem výchovných obtíží.

Dnešní svět poskytuje dětem, mimo tradičních hraček jako jsou například panenky nebo auta, rozmanitou škálu různých mechanických a elektronických hraček, které dovedou mluvit, chodit nebo napodobovat různé zvuky.

Vlivem médií jsou děti zahlceny nejrůznějšími hrami a počítačovými programy, o jejichž kvalitách se vedou mnohé diskuze.

3. VOLNOČASOVÉ AKTIVITY

Pro spokojený život člověk potřebuje mít pocit smysluplného využití volného času. Dlouhodobý nedostatek tohoto pocitu v nás vyvolává nespokojenost, rozladěnost a bývá zdrojem různých výstřelků v chování. Záměrně proto směřujeme k aktivitám, které k navození spokojeného života směřují. Jde o zcela konkrétní prožitek, při němž si člověk uvědomuje své přednosti, předpoklady a možnosti sebe sama.

Diferenciace v pestrosti prožívání volného času jsou ovlivňovány věkem, pohlavím, vzděláním, rodinným stavem, tělesnou a duševní kondicí, zaměstnáním jedince a tradicemi daného prostředí. Intenzita prožitku činností je u každého z nás jiná.

Aktivity volného času se dnes uplatňují ve všech prostředích života a výchovy dětí - v rodině, v předškolních a školních zařízeních, ve specifických volnočasových organizacích i různých sdruženích. Staly se nedílnou součástí všech fází lidského života - od dětství a dospívání přes dospělost až po seniorský věk. Jejich účastníci jsou příslušníci různých sociálních a zájmových skupin společnosti.

Rostoucí mnohotvárnost a dynamika těchto činností poskytuje mladým účastníkům mnoho možností rozvoje, ale současně však na ně klade nároky a vyžaduje, aby se pro účast na nich připravovali.

Organizování volnočasových aktivit u předškolních dětí je specifické tím, že podléhá pravidlům dospělých. Je tedy do určité míry omezováno.

3.1 Obsah volnočasových aktivit

Obsah volnočasových aktivit tvoří jak činnosti odpočinkové a rekreační, tak činnosti zájmové a veřejně prospěšné. Řadíme sem i činnosti, které vyplývají z povinností dětí, a to jsou činnosti sebeobslužné a činnosti spojené s přípravou dětí na vyučování (Hofbauer, 2004).

3.1.1 Odpočinkové činnosti

Odpočinkové činnosti jsou činnosti velmi klidné, pohybově i psychicky nenáročné. Pomáhají odstraňovat únavu a mají velký význam pro duševní a tělesný vývoj dětí.

Nejvydatnější formou odpočinku je spánek. Při realizování odpočinkových činností je třeba brát v úvahu, že míra únavy a potřeba odpočinku mají individuální charakter.

U dětí předškolního věku zařazujeme do odpočinkových činností například:

- klid na lůžku;
- spánek;
- zprostředkovaná četba;
- relaxační cvičení;
- klidné stolní hry;
- prohlížení obrázků knih a časopisů;
- individuální spontánní zájmové činnosti;
- poslech CD;
- individuální neformální rozhovor.

3.1.2 Rekreační činnosti

Na rozdíl od odpočinkových aktivit mají aktivity rekreačního charakteru rysy pohybových činností, uskutečňovaných především venku. Mohou mít charakter tělovýchovných nebo manuálně pracovních činností. Často se při nich uplatňují různé pohybové hry, většinou kolektivní.

Při jejich výběru přihlížíme na věkové zvláštnosti dětí, na jejich dovednosti a rozumové schopnosti. V předškolním věku nemají tyto činnosti většinou soutěživý charakter.

Jako rekreační činnosti zařazujeme u dětí předškolního věku například:

- tělovýchovné chvílky, zdravotní a uvolňovací cviky;
- pohybové hry s náčiním i bez náčiní;
- hry námětové, dramatizující;
- sezónní hry;
- plavání;
- bruslení;
- činnosti spojené s ochranou a péčí o životní prostředí;
- činnosti hudebně pohybové;
- vycházky.

3.1.3 Zájmové činnosti

Zájmové činnosti chápeme jako aktivity, které se zaměřují na uspokojování a rozvíjení individuálních potřeb, zájmů a schopností. Mají silný vliv na rozvíjení osobnosti dítěte.

Dělíme je podle obsahu na činnosti společenskovední, pracovní-technické, přírodovědně-ekologické, esteticko-výchovné, tělovýchovné, sportovně a turisticky

zaměřené. Existuje ale řada hraničních zájmových oblastí, které nelze jednoznačně zařadit.

Výhodou současných předškolních zařízení je, že většinu zájmových aktivit zařazují jako součásti svých výchovně vzdělávacích programů. Děti se jich účastní dle svého zájmu a samy si volí i částečně délku jejich trvání.

Podíváme-li se na Rámcově vzdělávací program pro předškolní vzdělávání (dále RVP PV), z kterého při vytváření vlastních školních vzdělávacích programů školy vychází zjistíme, že pět oblastí RVP PV, do kterých je vzdělávání předškolních dětí rozděleno, v mnohém koresponduje s tradičním dělením zájmových činností.

a/ Zájmové činnosti společenskovední

Činnosti společenskovední jsou zahrnuty v RVP PV do oblasti Dítě a společnost a částečně i do oblasti Dítě a svět. Jedná se například o činnosti, ve kterých se u dítěte prohlubuje poznávání pravidel společenského soužití, rozvíjí se jeho kulturně společenské postoje, návyky, vytváří se u něj povědomí o existenci jiných kultur a národů a ve kterých se dítě seznamuje s místem a prostředím ve kterém žije.

Do této oblasti patří například tématické vycházky, přirozená pozorování, sledování událostí v obci, účast na zajímavých akcích, dodržování lidových tradic a zvyků.

b/ Zájmové činnosti pracovní – technické

Tyto zájmové činnosti mají napomáhat ke zdokonalování manuálních dovedností, obohacování vědomostí o technické poznatky, prohlubovat u dětí zájem o tvořivou práci.

V RVP pro předškolní vzdělávání jsou zahrnuty především do oblasti Dítě a jeho psychika, kde v nabídce nechybí například přímé pozorování přírodních i kulturních objektů i jevů v okolí dítěte, manipulace s předměty, zkoumání jejich vlastností nebo experimenty s materiály.

c/ Zájmové činnosti přírodovědné

Zájmové činnosti vedou k prohlubování vědomostí o dění v přírodě, pěstují vztah k její ochraně a rozvíjí zájem o ní.

V RVP pro předškolní vzdělávání se rozvíjí tyto činnosti převážně v oblasti Dítě a svět. Jedná se o činnosti ve kterých se dítěti nabízí přirozené i zprostředkované poznávání přírodního okolí, sledování rozmanitostí a změn v přírodě – počasí, přírodních jevů, rostlin, živočichů, ovzduší a ročních dob.

d/ Zájmové činnosti estetickovýchovné

Tyto zájmové činnosti utvářejí a formují estetické vztahy dětí ke společnosti a k přírodě. Pro esteticko-výchovnou činnost jsou významné všechny aktivity, ve kterých se uplatňuje estetický vztah ke skutečnosti, zvláště pak vlastní tvořivé aktivity, které přinášejí nové a emocionálně cenné zážitky a prožitky. Jedná se o činnosti výtvarné, hudební a literárně dramatické.

V RVP pro předškolní vzdělávání jsou tyto činnosti zpracovány převážně v oblasti Dítě a společnost. Patří mezi ně činnosti slovesné, literární, výtvarné, hudební, hudebně pohybové a dramatické, činnosti podněcující tvořivost a nápaditost dítěte, jeho estetické vnímání i vyjadřování.

e/ Zájmové činnosti tělovýchovného, sportovního a turistického zaměření

Zájmové činnosti tělovýchovné jsou v RVP pro předškolní vzdělávání rozpracovány v oblasti Dítě a jeho tělo. Záměrem je stimulovat růst dítěte, podporovat jeho fyzickou pohodu, rozvoj jeho pohybových i manipulačních dovedností, zlepšovat jeho tělesnou zdatnost, pohybovou a zdravotní kulturu a vést je k zdravým životním návykům a postojům.

Mezi okruhy činností, které jsou předškolním dětem nabízeny, patří zdravotní cvičení, lokomoční činnosti, pohybově taneční činnosti, sezónní sporty, turistika a činnosti relaxační a odpočinkové, dále pak i činnosti směřující k prevenci úrazů, nezdravých návyků a závislostí.

3.1.4 Veřejně prospěšné činnosti

Do této skupiny činností zařazujeme u dětí předškolního věku činnosti konané ve prospěch:

a/ menších skupin jako je rodina, třída mateřské školy, zájmový útvar – jedná se o činnosti související s péčí o nejbližší prostředí

b/ větších skupin jako jsou domovy důchodců, dětské jesle, třída základní školy obyvatelé města či některé země – jedná se například o kulturní a propagační činnost

Při realizování obou typů těchto zájmových činností se utváří u dětí vztah k šetrnému zacházení s majetkem, formují se mezilidské vztahy jako je úcta, vzájemná pomoc, schopnost vést druhé i podřídit se vedení.

3.1.5 Sebeoblužné činnosti

Při formování těchto činností se snažíme u dětí o vytvoření, upevňování a dodržování hygienických a kulturních návyků. U dětí předškolního věku se jedná zejména o návyky v oblasti :

- osobní hygieny, oblékání;
- úpravy a čistoty prostředí, úklidu;
- prevence nemoci;
- uvědomění si, jaké jsou nezdravé životní návyky a závislosti.

3.2 Činitelé volnočasových aktivit

Volnočasové aktivity se u předškolních dětí realizují v různých sociálních prostředích. Zpočátku je to rodina, později se přidávají škola, volnočasové instituce, sdružení i média, která ovlivňují jejich život a výchovu.

3.2.1 Rodina

Rodina, jako primární sociální skupina, je pro většinu dětí prvotním prostředím, které se zásadně podílí na formování jeho osobnosti.

Je to ona, která vytváří hmotné podmínky pro volnočasové aktivity svých dětí, zajišťuje jejich sociální ochranu, rozvíjí mezilidské vztahy a klade základy hodnotové orientace.

Realizace volného času uvnitř rodiny umožňuje rodičům, aby v tomto ohledu nepůsobili direktivně, ani neponechávali volný čas dětí živelnosti, ale byli spíše inspirátorem, iniciátorem a spoluorganizátorem aktivit svých dětí a celé rodiny (Hofbauer, 2004).

Působení rodiny se projevuje jednak nápodobou a reprodukcí vzorů chování rodičů, jednak uskutečňováním individuálních i společných pravidelných zájmových činností dětí v rodině a také citlivým sledováním a cílevědomým reagováním na potřeby, zájmy a nadání dětí, které se k určité činnosti samy přihlásí, nebo je rodiče vybídnu a podpoří i její realizaci mimo rodinu.

Ideální by byl poučený rodič, který sleduje své dítě, učí ho využívat svůj volný čas různorodě, smysluplně a na základě dobrovolného rozhodování. Protikladem je snaha některých rodičů o volném čase svého dítěte rozhodovat direktivně nebo je v jeho průběhu nepřiměřeně zaměstnávat.

V současné době se kromě údajného nedostatku času některých rodičů, jejich nezájmu a neznalosti, nepochopení a nerespektování potřeb svých dětí, objevují další skutečnosti. Mezi ně patří domácí šikana, fyzické a psychické týrání dítěte, toxikomanie a alkoholismus ze strany rodičů, které negativně ovlivňují vytváření osobnosti dítěte.

Přes všechny problémy však rodina zůstává základním článkem, na němž v mnohém závisí připravenost dítěte na volnočasové život v dospělosti.

3.2.2 Mateřská škola

Rámcově vzdělávací program pro předškolní vzdělávání umožňuje, aby školní, třídní i individuální vzdělávací program, byl dle potřeb a možností školy přizpůsoben mimořádným schopnostem dětí nebo jejich zájmovým aktivitám.

Mateřské školy proto doplňují svůj školní vzdělávací program o nabídku dalších aktivit, které umožňují učitelkám předškolního vzdělávání pracovat individuálně s malou skupinou dětí v zájmové činnosti, kterou si dítě ve spolupráci s rodinou vybralo a která ho zajímá.

Především se jedná o zájmové činnosti:

- pohybové;
- seznamování dětí s cizím jazykem;

- výtvarné;
- pracovní;
- hudební;
- keramické.

Na mateřských školách se ale můžeme setkat i s nabídkou zájmových činností, které úzce souvisí s profilací školy. Jsou to například činnosti:

- folklórní;
- přírodovědné;
- turistické;
- nebo činnosti zaměřené na jednu sportovní disciplínu (například hokej, fotbal, gymnastika).

Organizace těchto aktivit probíhá v mateřských školách v době odpočinku mladších dětí nebo v dopoledních hodinách.

Pedagogicky jsou tyto aktivity zajišťovány převážně samotnými učitelkami, pokud je to nezbytné, jsou přizváni odborní lektoři (například na výuku cizího jazyka).

Rozvoj a podpora mimořádných schopností dětí by však měla být v mateřských školách vždy zajišťována a organizována tak, aby nebyla jednostranná a neomezila pestrost a šíři obvyklé vzdělávací nabídky mateřských škol (Smolíková a kol., 2004).

3.2.3 Základní škola

V současnosti zajišťují využití volného času žáků na našich základních školách školní družiny a školní kluby.

Školní družiny a školní kluby

Tato výchovná zařízení jsou základní formou výchovy mimo vyučování a péči o děti zaměstnaných rodičů v průběhu školního roku a podle potřeby i o prázdninách. Školní družiny jsou určeny žákům 1.- 5. ročníků základních škol a školní kluby žákům 6. – 9. ročníků základních škol.

Funkce školních družin a školních klubů

Pracovníci školních družin a školních klubů mají předpoklady k pravidelnému a každodennímu pedagogickému ovlivňování volného času dětí, neboť jsou s nimi v každodenním styku, mohou na ně působit bez ohledu sociálního postavení rodiny, mají možnost se pravidelně s rodiči kontaktovat a pro působení na děti v době mimo vyučování mají většinou i vhodnou kvalifikaci.

Pravidelná docházka mladších dětí do školních družin je dána ve většině případů nutností zajistit dětem péči v době nepřítomnosti rodičů.

Školní kluby pracují naopak na principu dobrovolnosti, poskytují žákům více volnosti a samostatnosti v souladu s respektováním jejich věkových zvláštností.

3.2.4 Volnočasové instituce

Mezi instituce, které u dětí rozvíjejí velkou škálu zájmů, patří především domy dětí a mládeže (dále DDM), jejichž posláním je naplňovat rekreační a výchovně-vzdělávací funkci širokou zájmovou působností (Pávková, 2001).

Domy dětí a mládeže navazují na působení rodiny, vyučovací i mimovyučovací činnost školy a spolupracují s dalšími institucemi volného času dětí a mládeže, zvláště s dobrovolnými sdruženími a zařízeními, která se specializují na kulturu a sport.

Domy dětí a mládeže pracují po celý rok a vyvrcholením jejich činnosti bývají letní prázdninové tábory, které mívají charakter jak odpočinkový a rekreační, tak odborný, zaměřený na určitou oblast zájmových činností.

O volný čas dětí a mládeže nepečují pouze DDM, ale i další organizace a zařízení, které si podle svého zaměření kladou různé vzdělávací, výchovné nebo rekreační cíle. Patří mezi ně například základní umělecké školy, jazykové školy, sportovní kluby, organizace církevních a náboženských společností, Hnutí Brontosaurus, Duha, YMCA. Velmi významnou roli hrají také mládežnické a dětské organizace, například Junák, Pionýr.

Na komerčním základě nabízejí náplň pro trávení volného času dětí i další subjekty, a to jak v oblasti získávání jazykových znalostí, hudebního vzdělávání, tanečního a pohybového výcviku, tak i v oblasti rekreačních pobytů spojených s dalšími aktivitami. Jsou to například soukromé jazykové, taneční nebo hudební školy.

II. PRAKTICKÁ ČÁST

4. CÍLE VÝZKUMNÉHO ŠETŘENÍ

- zmapování organizovanosti dětí předškolního věku ve volnočasových aktivitách
- posouzení vlivu volnočasových aktivit na rozvoji dítěte před vstupem do základní školy

5. STANOVENÍ HYPOTÉZ

H1:

Více než 25% dětí předškolního věku žijících v krajském městě navštěvuje organizace volnočasových aktivit

H2:

U více než poloviny všech dětí předškolního věku převažují volnočasové aktivity pohybového charakteru.

H3:

Z pohledu učitelek a pracovníků organizací je nejvýznamnějším přínosem volnočasových aktivit dětí předškolního věku před vstupem do školy rozvoj v oblasti sociálně vztahové.

6. CHARAKTERISTIKA VÝZKUMNÉHO SOUBORU

Průzkum jsem provedla u 10 organizací, které se zabývají volnočasovými aktivitami dětí předškolního věku v krajském městě.

Anketní otázky jsem položila pracovníkům, kteří pracují s dětmi předškolního věku v těchto volnočasových organizacích. Odpovědělo mi na ně 35 pracovníků.

Řízený rozhovor jsem vedla celkem s 15 učitelkami prvních tříd pěti základních škol, z nichž jedna škola byla školou malotřídní.

Na městském úřadě krajského města jsem provedla analýzu dokumentů, které mi dala k nahlédnutí pracovnice oddělení evidence obyvatel.

7. POPIS VÝZKUMU

Ke zmapování organizovanosti dětí předškolního věku ve volnočasových aktivitách jsem zvolila metodu ankety.

Pro posouzení významu volnočasových aktivit z hlediska rozvoje dítěte před vstupem do základní školy jsem zvolila metodu řízeného rozhovoru.

Pro získání údajů o počtu dětí předškolního věku žijících v krajském městě jsem prostudovala demografickou dokumentaci danou k nahlédnutí na evidenci obyvatel krajského města.

7.1 Anketa

S pracovníky zájmových útvarů jsem si sjednala schůzku v den, kdy probíhala jejich práce s předškolními dětmi. Měla jsem možnost jejich práci pozorovat a po ukončení práce s dětmi jim požit anketní otázky.

Anketa obsahovala celkem 4 otázky a respondenti měli možnost volných výpovědí. Jednotlivé položky ankety jsem písemně zpracovala, kategorizovala a vyhodnotila.

7.2 Řízený rozhovor

Pro sběr informací od učitelů prvního stupně základních škol jsem použila metodu řízeného rozhovoru.

Rozhovor obsahoval celkem 3 otázky, z nichž jedna byla obsáhlejší, zaměřené na posouzení významu volnočasových aktivit na rozvoj dítěte před vstupem do základní školy. Učitelky (ve vybraných školách neučil žádný učitel) jsem o své návštěvě informovala s dostatečným předstihem. Na mou žádost si u žáků zmapovaly

předem volnočasové organizace, které děti navštěvovaly před vstupem do základní školy.

S jednotlivými učitelkami jsem hovořila individuálně a jejich odpovědi jsem písemně zaznamenala.

7.3 Analýza dokumentů

Pro potřebný sběr dat jsem navštívila evidenci obyvatel sídlící na městském úřadě krajského města, kde mi pracovnice poskytla demografické materiály ze kterých jsem vyčetla počet dětí předškolního věku s trvalým bydlištěm v krajském městě. Jednalo se o děti narozené v období od 1. 9. 2002 do 31. 8.2004. Tento údaj jsem si zaznamenala.

8. REALIZACE VÝZKUMU

8.1 Realizace výzkumu u pracovníků volnočasových organizací

Anketní otázky jsem zadávala osobně pracovníkům organizací, které jsem navštívila. Pracovníkům jsem vysvětlila význam a smysl mé práce. Většinou má návštěva u nich trvala déle, než jsem předpokládala, protože se pracovníci rozhovořili o zážitcích z práce s předškolními dětmi.

Pro názornost předkládám jednotlivé otázky:

Otázka číslo 1

Jaká je náplň vašeho zájmového útvaru ve volnočasové organizaci?

Tato otázka mi pomohla určit obsahovou náplň volnočasových aktivit v jednotlivých organizacích.

Otázka číslo 2

Kolik dětí předškolního věku trvale žijících v krajském městě navštěvuje vaši organizaci?

Pomocí této otázky jsem zjistila počet dětí, které volnočasové aktivity navštěvují.

Otázka číslo 3

Jaký poměr, z celkového počtu dětí předškolního věku navštěvujících vaši organizaci, tvoří chlapci?

Účelem této otázky bylo zjistit zda volnočasové aktivity navštěvují více chlapci nebo děvčata.

Otázka číslo 4

V čem vidíte význam vaší aktivity pro rozvoj dětí předškolního věku před vstupem do školy?

Účelem této otázky bylo jaký význam mají volnočasové aktivity na rozvoj předškolních dětí před vstupem do základní školy z pohledu pracovníků těchto organizací.

8.2 Realizace výzkumu u pedagogů v 1. třídách ZŠ

Před zahájením řízeného rozhovoru jsem si s učitelkami domluvila telefonicky den a hodinu setkání.

Aby řízený rozhovor splnil své poslání, požádala jsem všechny paní učitelky o zmapování volnočasových aktivit žáků, které navštěvovaly v předškolním roce. Paní učitelky mi přislíbily spolupráci a při řízeném rozhovoru měly opravdu přehled o volnočasových aktivitách dětí v předškolním období. Na základě získaných informací od dětí mi byly schopny všechny zodpovědět otázky řízeného rozhovoru.

Do řízeného rozhovoru jsem zahrnula tyto otázky:

Otázka číslo 1

Jakým způsobem si vedete evidenci o volnočasových aktivitách svých žáků?

Touto otázkou jsem si chtěla ověřit, do jaké míry jsou učitelky informovány o volnočasových aktivitách svých žáků.

Otázka číslo 2

V čem vnímáte rozdíl u dětí, které navštěvovaly volnočasové aktivity před vstupem do základní školy, oproti těm dětem, které tyto aktivity nenavštěvovaly, v oblasti:

a/ výtvarné

b/ hudební

c/ pohybové

d/ grafomotorické

e/ komunikace

f/ intelektové

g/ sociálně vztahové

Tyto otázky měly za účel zjistit, čím se lišil rozvoj u dětí, které navštěvovaly volnočasové aktivity před vstupem základní školy od dětí, které je nenavštěvovaly.

Otázka číslo 3

Proč je, podle vás, důležité, aby děti předškolního věku navštěvovaly volnočasové aktivity ?

Účelem této otázky bylo zjistit, jaká je, z pohledu učitelky, důležitost návštěvy volnočasových aktivit u dětí před vstupem do základní školy.

9. VÝSLEDKY A INTERPRETACE VÝZKUMU

V této části bakalářské práce jsou zpracovány výsledky ankety a řízeného rozhovoru ve vztahu k jednotlivým hypotézám a cílům výzkumu.

Výsledky jsou dále prezentovány v sloupcových a kruhových grafech, které jsou doplněny průvodními zprávami.

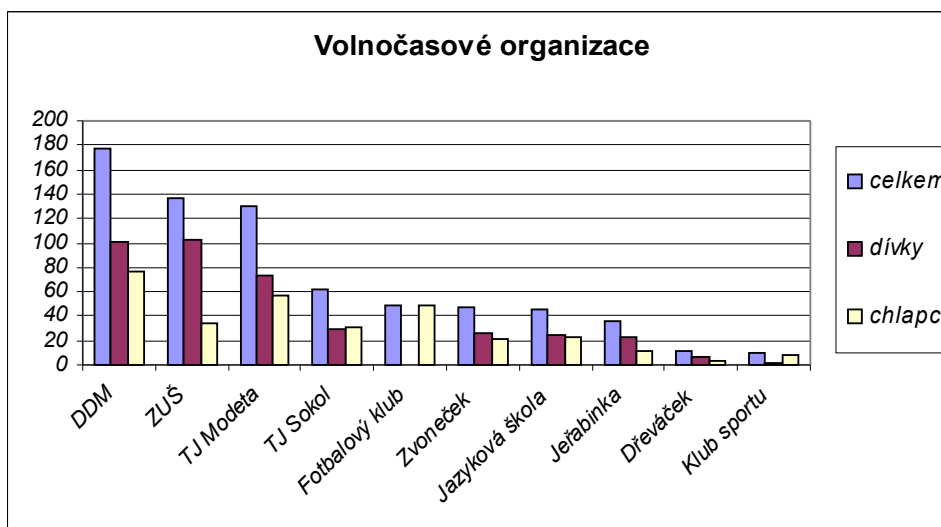
9.1 Vyhodnocení hypotéz

H1: Více než 25% dětí předškolního věku žijících v krajském městě navštěvuje organizace volnočasových aktivit

Pro vyhodnocení této hypotézy bylo využito otázek číslo 2 a 3 z ankety zadané pracovníkům volnočasových organizací a demografického výzkumu provedeného na městském úřadě krajského města.

Graf číslo 1 znázorňuje nejen celkový počet dětí předškolního věku s trvalým bydlištěm v krajském městě navštěvujících jednotlivé volnočasové organizace a názvy jednotlivých volnočasových organizací, ale také počet chlapců a dívek, které tyto aktivity navštěvují.

Graf č. 1

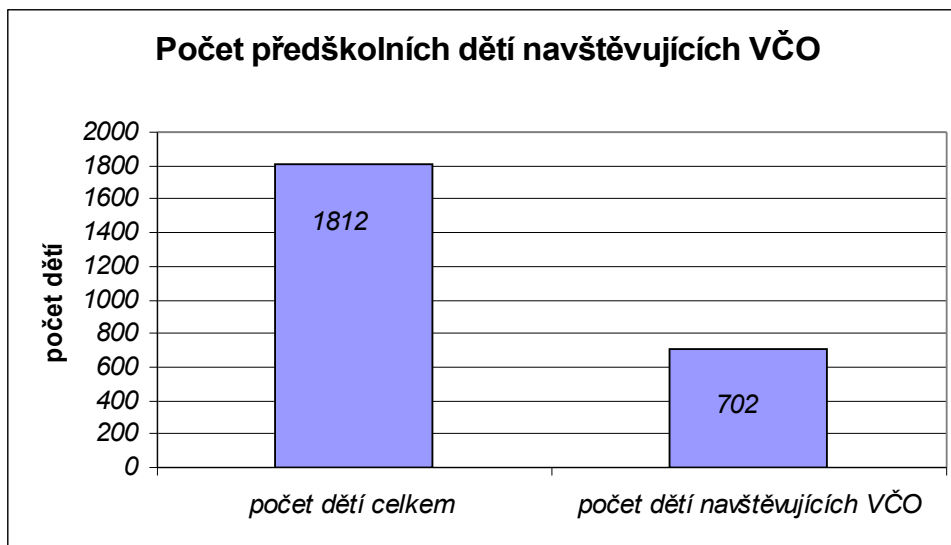
Z grafu číslo 1 vyplývá, že nejvyšší návštěvnost dětí předškolního věku mají zájmové útvary v DDM a to 177 dětí (25%), dále ZUŠ 137 dětí (20%) a TJ Modeta 130 dětí (18,5%). TJ Sokol navštěvuje 61 dětí (8,6%), Fotbalový klub 48 (6,8%), Zvoneček 47 dětí (6,7%) a jazykovou školu 46 dětí (6,5%). Nižší návštěvnost mají Jeřabinka 35 dětí (5%), Dřeváček 11 dětí (1,5%) a Klub sportu 10 dětí (1,4%).

Dále z grafu vyplývá, že chlapci se nejvíce podílejí na volnočasových aktivitách v organizacích: Fotbalový klub, který navštěvuje 48 chlapců (100%), Klub sportu 8 chlapců (80%), TJ Sokol 31 chlapců (51%), Jazykovou školu 22 chlapců (48%), Zvoneček 21 chlapců (45%), TJ Modeta 57 chlapců (44%) a DDM 76 chlapců (43%). Nižší počtem navštěvují chlapci volnočasové organizace Dřeváček 4 chlapci (37%), Jeřabinka 12 chlapců (34%) a ZUŠ 34 chlapců (25%).

Naopak dívky preferují VČA, které nabízí ZUŠ – 103 dívek (75%), DDM - 101 dívek (57%), TJ Modeta – 73 dívek (56%), TJ Sokol – 30 dívek (49%), Zvoneček – 26 dívek (55%), Jazyková škola – 24 dívek (52%), Jeřabinka – 23 dívek (66%) a Dřeváček – 6 dívek (63%). Nižším počtem navštěvují dívky VČA, které nabízí Klub sportu – 2 dívky (20%) a vůbec se nezúčastní VČA nabízených Fotbalovým klubem.

Graf číslo 2 byl sestaven z odpovědi pracovníků volnočasových organizací týkající se celkového počtu dětí navštěvujících volnočasové aktivity a z demografického výzkumu provedeného na městském úřadě krajského města.

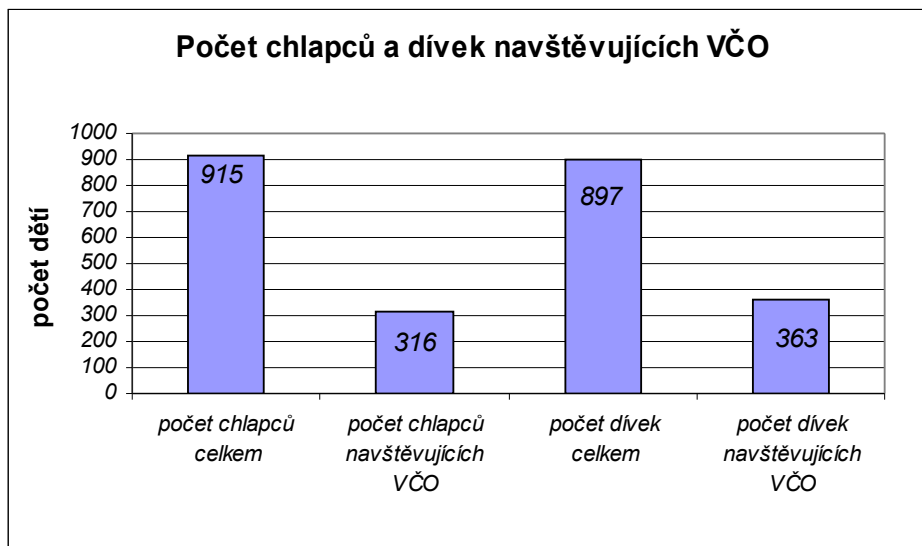
Graf č. 2

Z grafu číslo 2 vyplývá, že na evidenci obyvatel v krajském městě je k trvalému pobytu přihlášeno 1812 dětí předškolního věku. V odpovědích pracovníků volnočasových organizací bylo uvedeno, že celkem 702 dětí předškolního věku s trvalým pobytem v krajském městě (39%) navštěvuje volnočasové organizace (dále VČO).

Zajímavým zjištěním byl i poměr chlapců a děvčat, kteří navštěvují volnočasové aktivity v krajském městě. V krajském městě je k trvalému pobytu zapsaných 915 chlapců (51%) a 897 dívek (49%).

Graf č. 3

Graf číslo 3 znázorňuje 915 chlapců s trvalým pobytem v krajském městě, z toho 316 chlapců (35%) navštěvujících volnočasové organizace a 897 děvčat s trvalým pobytem v krajském městě a z toho 363 dívek (41%) navštěvujících volnočasové organizace.

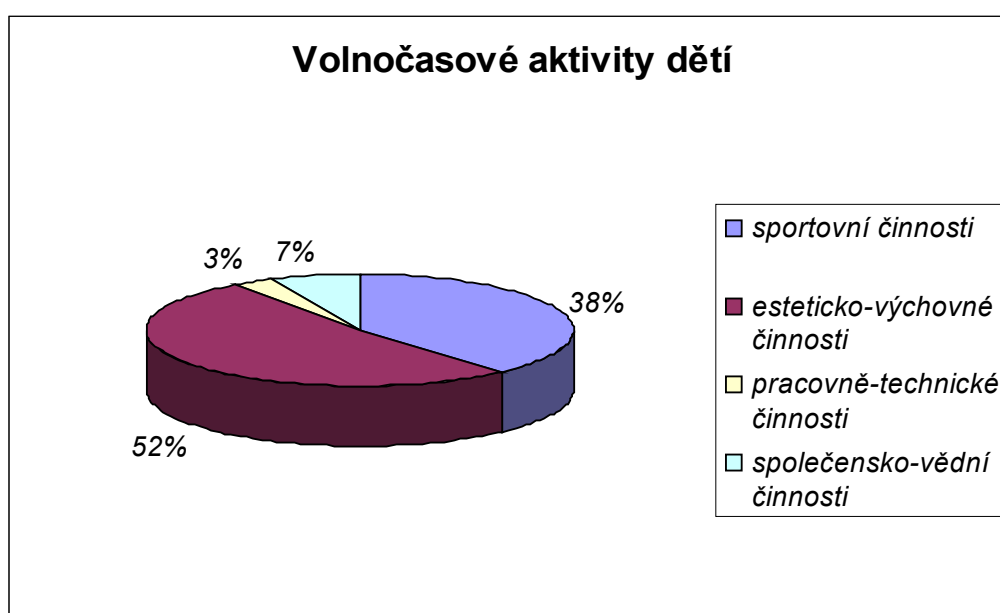
Závěr H1:

Hypotéza H1 byla potvrzena. Z výsledků výzkumu vyplynulo, že více jak 25% dětí předškolního věku (celkem 39%) s trvalým pobytem v krajském městě navštěvuje volnočasové organizace. Větším podílem a to 41% se těchto volnočasových aktivit účastní dívky.

H2: U více než poloviny všech dětí předškolního věku převažují volnočasové aktivity pohybového charakteru.

Pro vyhodnocení této hypotézy bylo využito anketních otázek číslo 1 a číslo 2 ve kterých pracovníci jednotlivých útvarů volnočasových organizací uváděli náplň činnosti organizace a počet předškolních dětí které je navštěvují. Jednalo se o zájmové činnosti esteticko výchovné (52 %), sportovní (38 %), společensko vědní (7%) a pracovní-technické (3%).

Graf č. 4

Volnočasové aktivity esteticko-výchovné navštěvuje 362 dětí předškolního věku (52%). Tyto aktivity si oblíbily převážně dívky (66 %) z počtu uváděných dětí.

Mezi nejvíce navštěvované esteticko-výchovné činnosti patří:

- výtvarný kroužek;
- hudební příprava;
- keramický kroužek;
- baletní příprava.

Dalšími aktivitami, které navštěvuje 269 dětí předškolního věku (38%), jsou sportovní činnosti. Jedná se zejména o aktivity:

- fotbal;
- hokej;
- cvičení předškolních dětí;
- cvičení rodičů a dětí;
- příprava pro budoucí atletické disciplíny;
- gymnastika.

V počtu 49 (7%) navštěvují děti předškolního věku v krajském městě aktivity společensko-vědní. Jsou to aktivity, které pořádá Dům dětí a mládeže a kde vedoucími zájmových útvarů jsou rodiče těchto předškolních dětí. Jedná se o aktivity:

- přírodovědný kroužek;
- zoologický kroužek.

Z pracovních-technických činností dětí předškolního věku navštěvují v počtu 22 (3%) zájmový útvar, který se zabývá rozvojem jemné motoriky a tvořivosti u dětí předškolního věku. Tato aktivita je nabízena Domem dětí a mládeže a nazývá se:

- Dovedné ruce.

Závěr H2:

Hypotéza H2 nebyla potvrzena. Ukazuje se, že většina dětí předškolního věku navštěvuje volnočasové aktivity esteticko výchovné (52 % dětí). Tyto aktivity jsou oblíbené zejména u dívek a to v 66% z počtu uváděných dětí.

Přesto však VČA pohybového charakteru tvoří významnou část zájmových aktivit dětí. Počet dětí předškolního věku, které je navštěvují činil 38%. Méně se děti předškolního věku zajímají o VČA společensko-vědní -7% a pracovních-technické -3%.

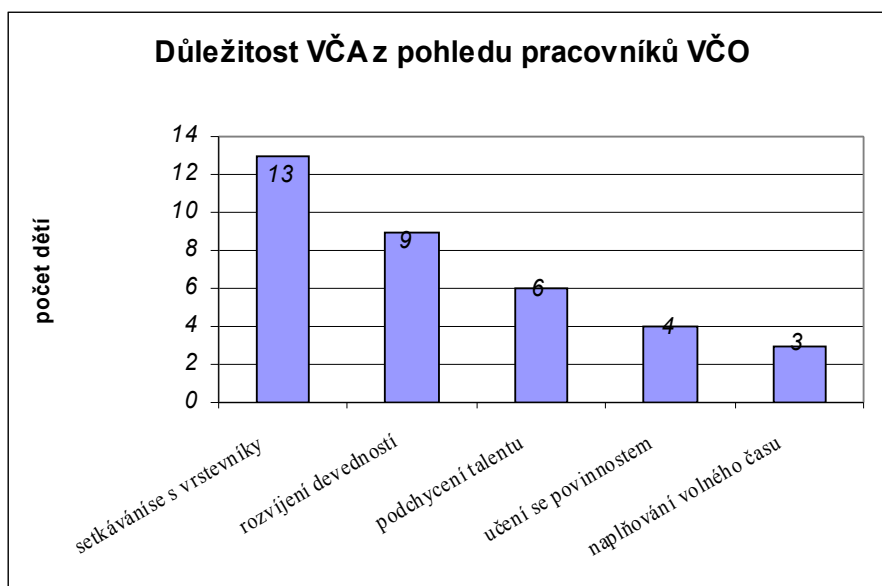
H3:

Z pohledu učitelek a pracovníků organizací je nejvýznamnějším přínosem volnočasových aktivit dětí předškolního věku před vstupem do školy rozvoj v oblasti sociálně vztahové.

Hypotéza H3 byla vyhodnocována z odpovědí na otázku číslo 4 ankety, položené pracovníkům volnočasových organizací a odpovědí na otázky 1, 2 a 3, položené v řízeném rozhovoru 15 učitelkám prvního stupně základních škol.

Graf číslo 5 ukazuje nejčastější odpovědi pracovníků volnočasových organizací. Pracovníci VČA odpovídali na anketní otázku č. 4 a jejich odpověď byla zaznamenávána písemně a vyhodnocována. Odpověď obsahovala většinou více údajů, ale pouze jeden údaj musel být pracovníkem VČO označen jako nejdůležitější. Tento údaj se stal podkladem pro jednotlivé kategorie grafu.

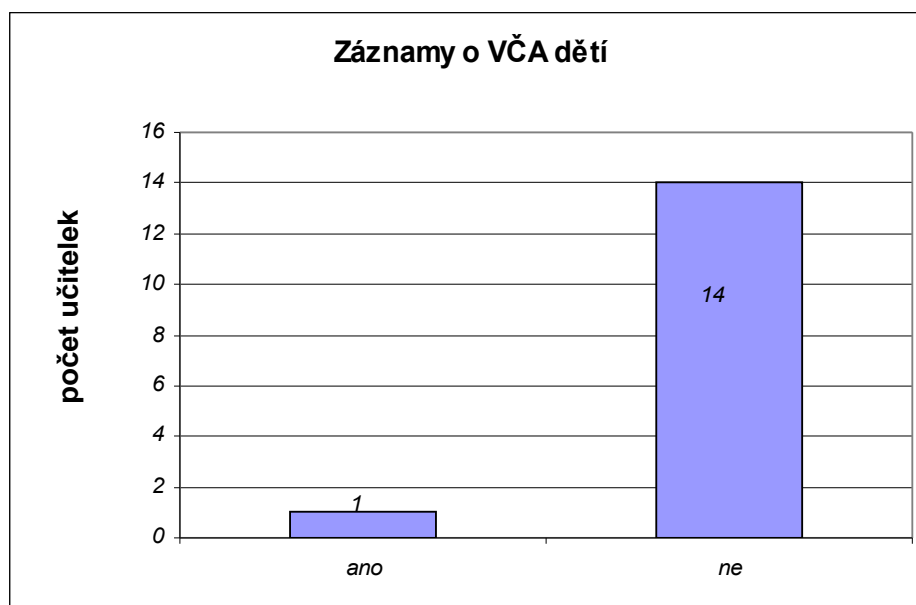
Graf č. 5

Ne každé dítě předškolního věku má možnost, ať již z jakéhokoliv důvodu, navštěvovat mateřskou školu. Pracovníci volnočasových organizací hodnotili jako největší přínos pro předškolní děti možnost setkávat se v zájmových činnostech se svými vrstevníky, navazovat kamarádské vztahy a vytvářet si první sociální kontakty mimo rodinu (37% odpovědí). Dále hodnotili pracovníci přínos VČA v rozvíjení dovedností u dětí (26% odpovědí) a podchycení talentu (17% odpovědí). V menší míře se shodli na významu získávání prvních povinností (11% odpovědí) a naplňování volného času u předškolních dětí (9% odpovědí).

Otázkou číslo 1 řízeného rozhovoru bylo zjišťováno do jaké míry se jednotlivé učitelky zajímají o volnočasové aktivity svých žáků, zda si vedou písemné záznamy o jejich volnočasových aktivitách a zda dovednosti a zkušenosti dětí z VČA využívají při školních aktivitách.

Graf č. 6

Z 15 oslovených učitelek si vedla záznam pouze jedna paní učitelka. Ostatní učitelky uváděly, že si záznamy nevedou, ale z rozhovorů s dětmi mají částečnou znalost o jejich volnočasových aktivitách.

Na otázku číslo 2 řízeného rozhovoru, který se týkal rozvoje dětí navštěvujících VČA před vstup do základní školy, odpovídaly učitelky 1. tříd ZŠ velmi různorodě, některé hodnotily všechny oblasti celkově, jiné je rozebíraly konkrétně. Jejich nejzajímavější výpovědi byly zpracovány a zaznamenány. Učitelky pozorovaly rozvoj u dětí především:

- **v oblasti výtvarné**

- mají více zkušenosti s barvou, s různými materiály a technikami;
- nebojí se experimentovat;
- dokáží pracovat ve skupině.

- **v oblasti hudební**

- znají mnoho písní;
- pohybových her;
- umí se doprovázet na hudební nástroje;
- ovládají rytmizaci.

- **v oblasti pohybové**

- jsou pohotovější;
- mají lepší koordinaci pohybů;
- jsou fyzicky zdatnější.

- **v oblasti grafomotorické**

- mají méně problémů s držetím tužky.

- **v oblasti komunikace**

- mají rozvinutější slovní zásobu;
- více možností nápodoby verbálního projevu dospělých.

- **v oblasti intelektové**

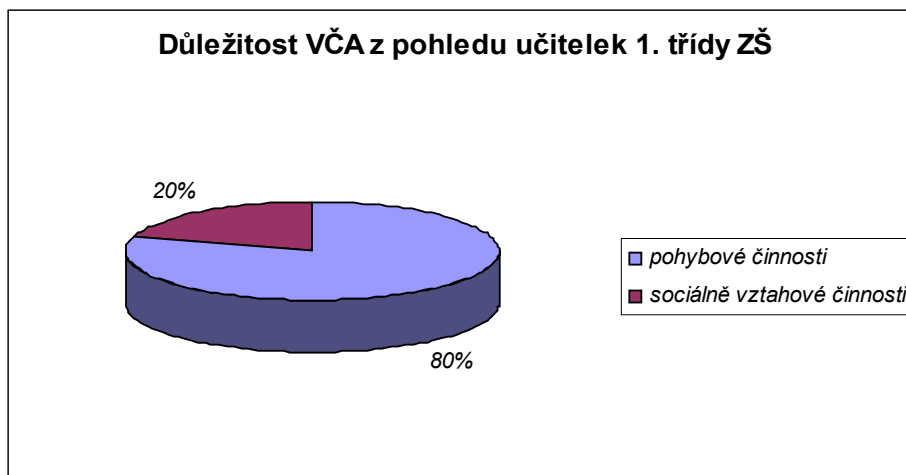
- více se posiluje dětská zvědavost, radost z objevování;
- mají větší znalosti, praktické zkušenosti.

- **v oblasti sociálně vztahové**

- snadněji se orientují a navazují kontakty s vrstevníky;
- chápou lépe negativní důsledky svého chování;
- vázanost na dospělé je uvolněnější;
- jsou samostatnější, lépe se prosazují ve skupině vrstevníků.

Graf číslo 7 znázorňuje odpovědi učitelek na otázku č. 3 řízeného rozhovoru.

Graf č. 7

Pro 12 (80%) učitelek je nejdůležitější, že se předškolní děti ve volnočasových aktivitách naučí lépe komunikovat s dospělými, navazovat kontakty se svými vrstevníky, naučí se určitému řádu a pravidlům potřebných pro život ve společnosti, poznávají morální hodnoty a vyplňují kvalitně svůj volný čas - vše se vztahuje k oblasti sociálně vztahové.

Tři učitelky (20%) soudí, že je důležité, aby děti měly možnost dostatečného pohybu, který je neoddelitelně spojen s celkovým vývojem dítěte – oblast pohybová.

Závěr H3

Hypotéza H3 byla potvrzena. U učitelek dominoval v 80% přínos volnočasových aktivit v oblasti sociálně vztahové. Rovněž u pracovníků volnočasových organizací činil přínos v této oblasti největší podíl (37%). Dále hodnotili pracovníci VČO přínos VČA v rozvíjení dovedností u dětí (26% odpovědí) a podchycení talentu (17% odpovědí). Tři učitelky (20%) vidělo přínos VČA v možnosti aktivního pohybu dětí.

9.2 Co z výzkumu dále vyplynulo - doporučení

V řízeném rozhovoru byla pokládána učitelkám prvního stupně základních škol otázka, ohledně jejich záznamů o volnočasových aktivitách žáků. Jejich odpovědi mě inspirovaly k tomu, položit stejnou otázku i učitelkám mateřských škol. Elektronickou poštou jsem zaslala dotaz všem 14 vedoucím učitelkám mateřských škol působících v krajském městě s cílem zjistit, zda si učitelky vedou přehled o VČA svých dětí ve třídě.

Otázka zněla:

Vedete si vy nebo vaše učitelky ve třídách MŠ kartotéku, do které si zapisujete a průběžně aktualizujete informace o tom, jakou volnočasovou organizaci, jednotlivé dítě ve třídě navštěvuje?

Na otázku odpovědělo 14 vedoucích učitelek. Bylo zjištěno, že ani jedna mateřská škola si nevede písemný záznam o volnočasových aktivitách předškolních dětí. 5 vedoucích učitelek odpovědělo, že z rozhovoru s rodiči i dětmi učitelky přibližně znají volnočasové aktivity dětí, ale písemné záznamy si o nich nevedou.

Doporučení

Každý pedagog by měl mít zájem na tom, aby co nejlépe poznal zájmy, záliby i aktivity jemu svěřených dětí. Pomáhá mu to nejen lépe poznat samotné dítě, ale může také pomoci odborně poradit rodičů a nasměrovat dítě k vhodnému trávení volného času. Může tak také rozpoznat případný talent, a ve spolupráci s rodiči se pak podílet na jeho smysluplném rozvoji.

Doporučila bych také všem pedagogům zmapovat si VČA svých žáků a využívat dovedností, schopností, zkušeností a talentu v nich rozvíjených při vlastní výchovně vzdělávací práci.

ZÁVĚR

Pro mnoho dětí je první formou dobrovolného sdružování neformální vrstevnická skupina. Vytvářejí jí děti blízkého věku i obdobného zájmu.

Tradiční i nové volnočasové organizace podporují rozvoj zájmů svých členů, přispívají k smysluplné realizaci volného času a podílí se na začleňování dětí do života společnosti. Vytváří tak podmínky k omezování nežádoucích sociálních jevů. Ukázaly se živými a nezbytnými, a podle potřeb života a výchovy nejmladších občanů se obnovovaly a znovu rozvíjely.

Významnou úlohu hrají zřizovatelé volnočasových organizací, jejichž koncepce a aktivity, personální, institucionální a materiální podpora vytvářejí předpoklady pro účast dětí na volnočasových aktivitách a životě společnosti.

Tato bakalářská práce se zabývá významem volnočasových aktivit u dětí předškolního věku a jejich přínosem pro rozvoj dětí před vstupem do základní školy.

Výzkum potvrdil, že volnočasové aktivity mají vliv na rozvoj dětí předškolního věku před vstupem do základní školy, zejména v oblasti sociálně vztahové. Učí děti navazovat kontakty se svými vrstevníky, lépe komunikovat s dospělými, uvolňují vázanost dětí na rodinu.

Organizované aktivity nejenže přináší dětem do života určitý řád, pravidla potřebná pro život ve společnosti, ale pomáhají jim i smysluplně vyplnit volný čas.

V bakalářské práci byly vyhodnoceny celkem 3 hypotézy, které přinesly následující výsledky:

Hypotéza H1:

Více než 25% dětí předškolního věku žijících v krajském městě navštěvuje organizace volnočasových aktivit

Tato hypotéza byla potvrzena. Z výsledků výzkumu vyplynulo, že 39% dětí předškolního věku s trvalým pobytem v krajském městě navštěvuje volnočasové organizace. Ve větší míře navštěvují tyto volnočasové organizace dívky.

Hypotéza H2:

U více než poloviny všech dětí předškolního věku převažují volnočasové aktivity pohybového charakteru.

Hypotéza H2 nebyla potvrzena. Výzkumem bylo zjištěno, že 52% dětí předškolního věku navštěvuje volnočasové aktivity esteticko výchovné. Více navštěvují tyto aktivity dívky. I přesto však VČA pohybového charakteru tvoří významnou část zájmových aktivit dětí a dětí předškolního věku je využívají v 38%.

Hypotéza H3:

Z pohledu učitelek a pracovníků organizací je nejvýznamnějším přínosem volnočasových aktivit dětí předškolního věku před vstupem do školy rozvoj v oblasti sociálně vztahové.

Hypotéza H3 byla potvrzena. U učitelek dominoval v 80% přínos volnočasových aktivit v oblasti sociálně vztahové. Rovněž u pracovníků volnočasových organizací činil přínos v této oblasti největší podíl (37%).

Zpracovávání této bakalářské práce bylo pro mne velice inspirativní a přínosné. Nejenže jsem si prostudovala novou literaturu, ale dozvěděla jsem se zajímavé poznatky o volnočasových aktivitách dětí předškolního věku a organizacích působících v krajském městě.

10. SEZNAM POUŽITÉ A CITOVANÉ LITERATURY

1. BEČVÁŘOVÁ, E.: *Současná mateřská škola a její řízení*. Praha, Portál 2003.
ISBN 80-7178-537-7
2. BRUCEOVÁ, T.: *Předškolní výchova*. Praha, Portál 1996.
ISBN 80-7178-068-5
3. HOFBAUER, B.: *Děti, mládež a volný čas*. Praha, Portál 2004.
ISBN 80-7178-927-5
4. LNĚNIČKOVÁ, J.: *Svět dětí*. Praha, Albatros 2005.
ISBN 80-00-01786-5
5. OPRAVILOVÁ, E.: *Předškolní pedagogika I. a II.* Liberec, TU 2004
ISBN 80-7083-786-1
6. PÁVKOVÁ, J.a kol.: *Pedagogika volného času*. Praha, Portál 2001.
ISBN 80-7178- 569-5
7. *Rámcový vzdělávací program pro předškolní vzdělávání*. Praha, VÚP 2004.
8. SVOBODOVÁ, E.: *Obsah a formy předškolního vzdělávání*. České Budějovice,
PF JU 2007. ISBN 978-80-7040-940-4
9. ŠMELOVÁ, E.: *Mateřská škola, Teorie a praxe I.* Olomouc, UP 2004.
ISBN 80-244-0945-8
10. VÁŽANSKÝ, M.: *Základy pedagogiky volného času*. Brno, Paido 1995.
ISBN 80-86384-00-4

11. PŘÍLOHY

11.1 Příloha 1

Volnočasové organizace krajského města nabízející zájmové činnosti dětem předškolního věku

1. Dům dětí a mládeže

a/ Sluníčko I.

b/ Sluníčko II.

c/ Pastelka

d/ Baletní přípravka

e/ Pohybové hry

f/ Předškoláček

g/ Dovedné ruce

h/ Horostěna

ch/ Přírodověda

i/ Keramika

j/ Flétna rodiče a děti

k/ Klub domeček

l/ Šípek

m/ YAMAHA

2. Základní umělecká škola

- přípravné studium ke vzdělávání v oblasti:

a/ hudební

b/ výtvarné

c/ taneční

3. Jeřabinka

4. Klub sportu

5. Dřeváček

6. Zvoneček

7. TJ Sokol

8. Jazyková škola

9. TJ Modeta

a/ příprava hokej

b/ gymnastika

c/ příprava krasobruslení

10. Fotbalový klub

11.2 Příloha 2

Anketa vyplněná pracovníkem volnočasové organizace

3277
3) AKTIVITA
PASTELKA

Otázka č. 1

Jaká je náplň vašeho zájmového útvaru ve volnočasové organizaci?

VĚTVAROVÉ PLETIVÍ

Otázka č. 2

Kolik dětí předškolního věku trvale žijících v krajském městě navštěvuje vaši organizaci?

24 DĚTÍ

Otázka č. 3

Jaký poměr, z celkového počtu dětí předškolního věku navštěvujících vaši organizaci, tvoří chlapci?

6 CHLAPCŮ 18 DĚVČAT

Otázka č. 4

V čem vidíte význam vaší aktivity pro rozvoj dětí předškolního věku před vstupem do školy?

DĚTI MŮJÍME PORĚŠOVAT RŮZNÉ VĚTVAROVÉ
TECHNIKY, NEBÁT SE BARVY, VYHĚT CELOU
PLOCHU, EXPERIMENTOVAT A NAUČIT
SE VNÍMAT VĚCI, KTERÉ JSOU KOLETTI
NÁS.

11.3 Příloha 3

Písemný záznam z řízeného rozhovoru vedeného s učitelkou prvního stupně základní školy

ZŠ Žitavská
1. A
př. uč. Kolečková

Otázka č. 1

Jakým způsobem si vedete evidenci o volnočasových aktivitách svých žáků?

Uvidíte si uvidím

Otázka č. 2

V čem vnímáte rozdíl u dětí, které navštěvovaly volnočasové aktivity před vstupem do základní školy, oproti těm dětem, které tyto aktivity nenavštěvovaly, v oblasti:

- a/ výtvarné - sepeli' ellau' plogku' p'p'om, p'p'auji' samostatně ve školní učebnici
- b/ hudební - suapi' ep'astu' p'p'au', ov'idaapi' s'akladu' h'p'ka' f'ettun, ty'tau'isapi', auu' p'ok'p' h'p'ka'
- c/ pohybové - mag'p' p'okotovi'ji, j'om' ty'ticku' s'antui'ji
- d/ grafomotorické - děti správne' p'isú'!!!
- e/ komunikace - je p'p'el' slovni' z'p'eda' je v'et'ji' komunikuj' s' d'op'p'ep'au' ka' v'et'icel' o'p'p'it's
- f/ intelektové - máji' v'et'ji' s'ualosti' v' o'p'p'au'j'ek' ob'p'p'el'el'
- g/ sociálně vztahové - toto je u'p'p'ia', p'at'oue' - děti j'om' samostatněji, líje' u'p'p'at'uj' kontakty, u'j'om' tak' v'et'au' na' to'di'um' (matku) u'p'p'ed'it' p'p' od'p'au'it' s' d' s'ei' z' h'p'el'

Otázka č. 3

Proč je, podle vás, důležité, aby děti předškolního věku navštěvovaly volnočasové aktivity?

důležitá je samostatně děti p'p' vstupem do školy, je p'p'el' relativně' n'p'p'p'is'ovat' na' to'di'et'el'. Děti se líje' o'p'p'ent'uj' a u'p'p'at'uj' nové v'tahy.